


Força, equilibri, valor i seny

Castell

Torre de dimensions i alçària variables, formada per castellers i castelleres enfilats uns damunt les espatlles d'altres, pròpia de certes festes populars.

Fer pinya

Cada llengua crea metàfores d'acord amb els valors del poble que la parla. L'expressió *fer pinya* fa referència al món casteller, on la pinya designa el conjunt de persones que reforcen la base d'un castell. A partir d'aquí hi ha hagut una ampliació semàntica: no sols té a veure amb el món folklòric dels castells, sinó també amb qualsevol àmbit en què se sumen els esforços de moltes persones per tal d'ajudar-se mútuament a assolir una fita determinada.

Font: *fer pinya loc.* Neolosfera .

Donar pit

Pressionar endavant amb el pit, un casteller o castellera de la pinya, del folre o de les manilles, per impedir que el casteller que té immediatament davant es faci enrere a causa del pes del castell.

Enxaneta

Infant que corona un castell.

Fer l'aleta

Alçar, l'enxaneta, la mà en el moment de coronar un castell o un pilar.

Trinat

Successió ràpida de dues notes entre les quals hi ha una distància d'un semitò o d'un to.

Quan l'enxaneta és a punt de fer l'aleta, les gralles que interpreten el *Toc de castells* fan un *trinatat*, com una mena de reilet, per indicar que el castell es carregarà tot seguit.

Quadrar

Aconseguir que un castell tingui la simetria correcta entre els diferents pilars que el formen.



Quatre de set dels Castellers de Mollet.
Fotografia original de Castellers de Mollet.

180

20
anys
2001-2021



Ajuntament de
Mollet del Vallès



CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

Torre o dos i altres sinònims

Gairebé a tot el Vallès, anomenem *torre* el castell de dues persones a cada pis del tronc, però en altres parts del territori casteller, o segons la colla, el mateix castell també es pot dir *dos*. Aquests sinònims són molt habituals en el lèxic casteller. Així, la *canalla* també s'anomena *mainada*; l'*acotxador* o *acotxada* –el casteller o castellera que és just a sota de l'enxaneta– també és *aixecador* o *aixecadora* i, de vegades, *cassoleta*; els *vents* –els membres de la pinya que subjecten la cama dreta d'un casteller o castellera i l'esquerra d'un altre–, també són *mà-i-mans* i *daus*; i els *contraforts* –la persona que es col·loca just darrere del baix–, també són *homes* o *dones del darrere*, entre d'altres.



Acotxador col·locant-se damunt dels dosos. Fotografia original de Castellers de Mollet.

L'endevinalla

Al número anterior preguntàvem què vol dir **verdet**. La resposta correcta era la **3**. *Molsa que es cria a les basses, damunt les teulades i altres llocs humits*. La guanyadora ha estat Eva Beltri Martínez, del barri de Lourdes de Mollet del Vallès i seguidora de *L'Estenedor*.

En aquest número preguntem què vol dir **fer la figuereta**?

1. *Burlar-se d'algú mostrant-li el puny clos amb la punta del dit gros sortint.*
2. *Flaquejar, fer falla súbita per manca de força o per un moviment fals.*
3. *Irritar-se molt i perdre el control.*
4. *Posar-se un casteller de cap per avall i peus per amunt a dalt del castell.*

Per concursar, heu d'enviar la resposta de l'endevinalla a mollet@cpnl.cat. La persona que l'encerti i guanyi el concurs tindrà com a premi una nova samarreta model *Refranys* dissenyada al Taller Alborada.

Nota sobre el tractament de dades personals

Majúscules i minúscules

El lèxic relacionat amb els castells s'escriu amb minúscula i sense marca tipogràfica (ni cometes, ni cursiva, ni negreta): *enxaneta*, *llenya*, *pinxa*, *quatre de set*, *vano*, *fer l'aleta*, *pom de dalt*, etc.

El nom de les colles s'escriu amb majúscula: *Castellers de Caldes*, *Manyacs de Parets*, *Xics de Granollers* o *Castellers de Mollet*. Però si fem referència als seus membres, o els anomenem amb el seu color representatiu o pel sobrenom, aleshores s'escriuen amb minúscula: *un gausac*, *els blau turquesa*, *una saballuda*, *els malva*.

Tres de set, 3 de 7 o 3/7?

Podem escriure el nom dels castells de manera desenvolupada, amb lletres o amb xifres: *tres de set* o bé *3 de 7*. La forma abreujada més sintètica es fa amb la barra inclinada en lloc de la preposició *de* i sense afegir espais si hi ha indicacions específiques de la construcció: *3/9fm* (tres de nou amb folre i manilles). Aquests elements específics poden ser: *a* (amb agulla o pilar al mig); *f* (amb folre); *fa* (amb folre i agulla); *fm* (amb folre i manilles); *ps* (aixecat per sota); *sf* (sense folre); i *sm* (sense manilles).

Webs

- **Diccionari casteller**, TERMCAT. Inclou les equivalències en anglès i una infografia amb els termes que fan referència als membres de la colla castellera.
- **Lèxic casteller**. Cartell i fullet que recull els mots i les expressions habituals del món casteller, CPNL. Inclou la versió interactiva del cartell elaborada en coautoria amb el TERMCAT.
- **Concursos castellers, ésAdir**, llibre d'estil de la CCMA. Convencions gràfiques i enllaços útils del món casteller.
- Recull i enllaços de diversos vocabularis castellers. **Articles sobre llengua catalana**.
- **Terminologia dels instruments musicals** (vocabulari il·lustrat). TERMCAT. La gralla i el tabal.



Ajuntament de Mollet del Vallès



CONSORCI PER A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA